

Польові культури

Соя: середньоранньостиглі сорти 'Еверест', 'ЕС Професор', 'ДХ530' та середньостиглі 'Віндзор', 'ЕС Палладор', 'Емперор' показали різну врожайність за традиційних та органічних технологій. Сорт 'Емперор' вирізняється високою продуктивністю і вмістом протеїну.

Пшениця: перспективні сорти для органічного виробництва вирощуються на чорноземах та сірих лісових ґрунтах; важливою умовою є використання сівозміни та органічних добрив.

Кукурудза: рекомендовані сорти для органічного виробництва мають високу схожість насіння (>85%) та добре ростуть на родючих чорноземах.

Соняшник: застосовуються районовані сорти й гібриди, зокрема високоолеїнові, які забезпечують вихід олії з високим вмістом олеїнової кислоти та вітаміну Е.

Органічне виробництво має низку екологічних переваг: менше енергоспоживання (на 39%) та значно нижчі викиди парникових газів (на 77%) у порівнянні з традиційним землеробством. Попри нижчу врожайність (у середньому 80% від традиційного рівня), органічна продукція є більш конкурентною завдяки вищій ринковій ціні та екологічній цінності.

За останні два десятиліття в Україні сформувалася база органічного агровиробництва, однак потенціал галузі залишається нереалізованим. Сильна залежність від ринку ЄС потребує регіональної диверсифікації експорту. Пріоритетними культурами є садівництво (яблуна, слива, кизил), пшениця, кукурудза, соя та соняшник. Подальший розвиток органічного сектору вимагає державної підтримки, наукового супроводу, інвестицій та створення ефективної логістичної інфраструктури. Органічне виробництво може стати одним із ключових драйверів розвитку українського аграрного сектору, забезпечуючи як зростання експорту, так і підвищення екологічної стійкості агросистем.

Заїма О. А.*, **Бордюг А. М.**

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України, 08853, с. Центральне Обухівського району Київської області

**e-mail: oleksii.zaima@ukr.net*

ЗАЛЕЖНІСТЬ УРОЖАЙНОСТІ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ВІД РІЗНИХ ЧИННИКІВ

Урожайність пшениці формується внаслідок реалізації генетичних особливостей сорту у взаємодії з ґрунтово-кліматичними умовами й технологією вирощування. Навколишнє середовище вирощування та його взаємодія із сортом мають значний вплив на продуктивність пшениці озимої.

Реалізація генетичного потенціалу сорту на рівні 70–80% можлива за умови дотримання всіх передбачених агротехнологічних заходів. Інформація щодо оптимальних для кожного сорту попередників і строків сівби має практичне значення та дає можливість оцінити генотипи пшениці озимої за врожайністю і стабільністю. Метою досліджень було вивчення часток впливу різних чинників на рівень урожайності нових сортів і перспективних ліній пшениці м'якої озимої.

Схема досліджу включала дослідження попередників: кукурудза/молочно-воскової стиглості, сидеральний пар (гірчиця біла), гірчиця/насіння, соя, соняшник; строків сівби: 25 вересня, 5 і 15 жовтня 2023 та 2024 рр.; сортів та перспективних ліній пшениці м'якої озимої: 'Подольнянка', 'МІП Паляниця миронівська', 'МІП Стефанія', 'МІП Ауріка', 'Лютесценс 60702', 'Лютесценс 60293', 'Лютесценс 37548', 'Лютесценс 60302', 'Лютесценс 60400', 'Еритроспермум 60724', 'Еритроспермум 60667'.

Урожайність сортів пшениці озимої в середньому по досліді становила 6,40 т/га з максимумом після попередника сидерат – 7,83 т/га і мінімумом після соняшника – 4,44 т/га. Зміщення строку сівби з 25 вересня до 15 жовтня по різному впливало на середню врожайність сортів залежно від попередника. Більшу врожайність по всіх попередниках отримано за сівби 25 вересня. Після попередників соняшник, гірчиця і сидеральний пар із зміщенням строків сівби до більш пізніх урожайність знижувалась, а після кукурудзи і сої урожайність була вища за сівби 15 жовтня порівняно із 5 жовтня.

Після попередника соняшник найбільшу урожайність відмічено в сорту 'МІП Ауріка' (4,73 т/га) та ліній 'Лютесценс 60702' і 'Лютесценс 60293' (4,95 і 4,75 т/га відповідно). У сорту стандарту 'Подольнянка' рівень урожайності становив 4,32 т/га. Після сої вищу урожайність отримано в ліній 'Лютесценс 60702' (7,31 т/га), 'Лютесценс 60293' (7,05 т/га) та в сорту 'МІП Ауріка' (7,03 т/га), у сорту 'Подольнянка' – 6,61 т/га. Після попередника сидеральний пар сорт 'Подольнянка' мав урожайність 7,54 т/га, серед решти сортів більший рівень врожайності (близько 8,0 т/га) відмічено в ліній 'Лютесценс 60702', 'Лютесценс 60293' та сорту 'МІП Ауріка'. Більший рівень урожайності після гірчиці (7,66–8,09 т/га) отримано у вище згаданих ліній і сорту, при показнику в сорту 'Подольнянка' – 7,03 т/га. По попереднику кукурудза на силос сорт 'Подольнянка' мав середню по строкам урожайність 5,90 т/га, за цим показником його переважали лінії 'Лютесценс 37548', 'Лютесценс 60702' та сорт 'МІП Ауріка'.

Відмічено, що в умовах 2023/24–2024/25 вегетаційних років рівень урожайності пшениці м'якої озимої переважно залежав від попередника (65,3%) і сорту (4,9%). Частка впливу взаємодії факторів «Рік*Попередник» становила 3,7%, «Рік*Сорт» – 2,9%, «Сорт*Попередник*Строк» – 2,4%, інші взаємодії факторів мали незначний вплив на урожайність і становили 0,4–1,1%.

В умовах 2023/24 вегетаційного року рівень урожайності пшениці озимої переважно залежав від попередника (59,7%) і сорту (11,0%). Частка впливу строку сівби була на рівні 2,3%, взаємодії факторів несуттєво (3,2–4,6%) впливали на врожайність. За умов 2024/25 вегетаційного року урожайність пшениці озимої також найбільше залежала від впливу попередника і сорту, їх частки становили 63,1 та 10,1% відповідно. Досить великий вплив відмічено у факторів «Сорт * Попередник * Строк сівби» та «Строк сівби» частки впливу яких становили 5,3 та 5,8% відповідно.

Кобернюк О. Т.

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», вул. Шевченка, 12,
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32302, Україна
e-mail: elenakobernuk03@gmail.com*

КОНТРОЛЬ ЗАБУР'ЯНЕНOSTІ ПОСІВІВ КУКУРУДЗИ

Кукурудза в Україні є однією з основних сільськогосподарських культур, яка характеризується значною потенційною продуктивністю. Однак, досягти високих врожаїв кукурудзи неможливо без надійного захисту посівів від бур'янів. Для контролю бур'янів у посівах кукурудзи є різноманітні методи, починаючи від сівозміни, обробітків ґрунту і закінчуючи сучасними хімічними досягненнями – використанням високоефективних гербіцидів. Різноманітність забур'янення посівів як по кількості, так і по видовому складу бур'янів, їх варіабельність по роках є тими чинниками, які зумовлюють застосовувати різні підходи до контролю бур'янів, зокрема підібрати ефективний гербіцидний захист кукурудзи. Дослідження ефективності різних гербіцидів проводились в науково-дослідному центрі «Поділля» Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» на дослідних ділянках гібриду кукурудзи ДУБЛІККС з ФАО 320 селекції фірми «RAGT» (Франція).

При розробці системи захисту посівів кукурудзи враховували видовий склад бур'янів дослідних ділянок. За період 2023–2024 років на цих ділянках виявлено 22 види бур'янів, що належать до 10 родин. У структурі однорічних бур'янів переважають ярі пізні – 44% (щириця звичайна, нетреба звичайна, амброзія полинолиста, мишій сизий, плоскуха звичайна, лобода біла та ін.) і ярі ранні – 33% (гірчак почечуйний, гірчак шорсткий, редька дика, вівсюг звичайний, гірчиця польова та ін.). Серед багаторічних бур'янів найбільш поширені коренепаросткові (берізка польова і осот рожевий), стрижнекореневі (цикорій дикий, полин звичайний), кореневищні (пирій повзучий та хвощ польовий). У 2023 році кількість ярих ранніх була 165 шт/м² (49,2%), ярих пізніх – 127 шт/м² (37,9%), коренепаросткових і кореневищних – 30 шт/м² (9,1%). 2024 рік за забур'яненістю відрізнявся незначно: кількість ярих